

»...jeg er hård imod mit legeme og holder det i ave, for at ikke...« (1. Kor. 9,27)

Betydningsfulde mænd

I maj måned stod der her i bladet en artikel under overskriften »Kæmp!« Den beskrev i korthed de to østrigske brødre Paul og Ludvig Wittgensteins liv. Ingen af dem var en bekendende kristen, og dog kunne vi lære adskilligt af dem.

Der er mange, der anser Karl Barth og Emil Brunner for de to største teologer i dette århundrede. Dem kan vi som kristne formentlig lære endnu mere af. De var begge svejtsere – havde meget tilfælles – ydede begge det ekstraordinære – var dybt uenige på væsentlige områder – begge hører måske hjemme i kategorien *geni* (det gælder i hvert fald Karl Barth) – de følgende linier er en kort beskrivelse af deres liv og virke.

Karl Barth (1886-1968)

I modsætning til brødrene Wittgenstein voksede hverken Karl Barth eller Emil Brunner op i særdeles velhavende hjem. Barths fader var teolog, blev professor i teologi, og Karl fulgte i hans spor.

Han blev sognepræst i den reformerte kirke i Svejts, stærkt påvirket af den liberale teologi, der bl.a. satte menneskers religiøse behov i centrum for deres opfattelse af Bibelens budskab.

Karl Barth var hele sit liv igennem en selvstændig personlighed, der ikke lå under for, hvad andre tænkte om ham. Da han mødte den sociale nød og kom menneskers fattigdom på nært hold, forstod han straks, at kirken havde svigtet de fattige – og han tog det i datidens opfattelse radikalt skridt at melde sig ind i socialdemokratiet, hvorefter han nu og da blev omtalt som den røde præst.

Den første verdenskrig rystede ham i hans inderste, skønt han levede og virkede i det neutrale Svejts, der ikke blev inddraget i krigens rædsler. Hele hans teologiske opfattelse brød sammen. Han fik øje for Guds dom – og begyndte at ransage Skrifterne på en ny måde.

I august 1918 udgav han som sognepræst i Safenwill en kommentar til Romerbrevet – resultatet af hans nye måde at læse Guds ord på. I forordet skriver han, at han har skrevet sin kommentar med »opdagerglæde«, thi Paulus' kraftige stemme var ham ny. Han havde ingen anelse om, at den skulle virke som en bombe i den teologiske verden og gøre ende på den liberale teologis herredømme.

For os almindelige Guds børn indeholder hans kommentar ikke noget totalt nyt

eller overraskende. Vi kan knapt nok forstå, at den fik så mægtig en gennemslagskraft. Vi kan heller ikke forstå, hvorfor Karl Barths navn i en længere periode overskyggede alle andre. Før ham var der jo betydningsfulde mænd, der i troskab imod Bibelen (endda i vore øjne med større troskab end Karl Barth) havde stået den liberale teologi imod (her i bladet har vi nu og da haft nogle uddrag af Adolf Schlatters skrifter – andre var Cremer – og Karl Heim havde jo også virket før Barth).

Men dennes kommentar til Romerbrevet fik en banebrydende betydning, måske især derved, at den vendte opmærksomheden bort fra menneskets behov til Guds ord. (Mit eksempel er fra 14. oplag af anden reviderede udgave fra 1922.)

Forbindelsen fra mennesket til Gud blev ophævet og erstattet af forbindelsen fra Gud til mennesket. Guds ord kommer med Barths berømte formulering *lodret ned fra oven* til mennesket.

Han havde ikke tænkt sig andet end som præst at forkynde evangeliet og var ganske uforberedt, da universitetet i Göttingen (Tyskland) kaldte ham til professor i teologi. Han havde aldrig skrevet en egentlig videnskabelig teologisk afhandling og var ikke dr. theol. Da var det, han sagde til sig selv og praktiserede resten af sit liv: »Kun ved jernflid kan jeg gøre fyldest!«

Hans professor-kolleger var geheimeråder – havde alle i sin tid svoret troskab til kejser Wilhelm – levede alle i en vis fornem afstand til virkeligheden – og nu kom denne socialdemokratiske svejtsere uden nogen større videnskabelig ballast ind iblandt dem med sin sunde uimponethed, sin selvstændighed og sin enorme pligtfølelse.

Det viste sig hurtigt, at han var dem alle overlegen ikke blot personligheds-mæssigt, men også videnskabeligt, idet han tilegnede sig en indsigt i teologien og dens problemer, som næsten er uden sidestykke.

Han blev fader til den såkaldte *dialektiske* teologi, der har sit udspring i Søren Kierkegaards skrifter. Hos ham betyder dialektiken to ting: (1) Sandheden er *mod-sætningsfyldt* (f.eks. Gud er uden begyndelse – men åbenbarer sig i et menneske, der har en begyndelse), (2) tilegnelsen af sandheden medfører derfor *en indre spænding* i mennesket, thi det kan aldrig slå sig til ro og sige: »Nu ved jeg det!«

Mennesket må *altid videre* ad sandhedens vej, d.v.s. *efterfølge* Ham, der er sandheden, hvis det vil *kende* Sandheden.

Hos Karl Barth er det, så vidt jeg forstår, hovedsagelig den første del af Kierkegaards dialektik, der lægges vægt på. Afstanden imellem Gud og mennesket betones så stærkt – Guds ord fremhæves også så ejendommeligt, at det, Kierkegaard kalder *efterfølgelsen*, ikke kommer rigtigt frem hos Barth.

Han vendte blikket bort fra mennesket til Gud alene, som Han har åbenbaret sig i Jesus fra Nazaret – og det var befriende – men man savner efter min opfattelse det glade og taknemmelige vidnesbyrd fra det genfødte menneske. Ordets omskabende virkning i Guds børn lagde Barth ikke vægt på i sin *teologi*, fordi han var bange for at gøre mennesket og dets religiøse behov til centrum for *forkyndelsen*.

Det er nemlig *forkyndelsen*, han ville tjene med sin teologi. Forkyndelsen er kirken hovedopgave. Følgelig begyndte han at skrive sin *kirkelige dogmatik*, et kæmpeværk, som han ikke fik fuldendt, men som i den skikkelse, han nåede at gøre færdig, omfatter 12 tykke bind. Enhver, der kaster et blik deri, overvældes af det enorme arbejde, der ligger til grund for den. Her kan man se, hvad videnskabelig samvittighedsfølelse pålægger en ansvarligt arbejdende mand. Når man så tænker på, at han ved siden af dette hovedværk holdt forelæsninger for studenterne, udgav mange andre bøger, der er præget af samme samvittighedsfuldhed (f.eks. hans kommentar til *Filipperbrevet*), en tid redigerede et berømt tidsskrift og stod i korrespondance med mangfoldige mennesker, tager det næsten pusten af en – og man føler sig så lille.

Hans personlige rankhed kommer gang på gang til orde. I sidste bind af den kirkelige dogmatik gør han op med *barnedåben*. Det gik ham næsten, som da Søren Kierkegaard gjorde op med statskirken. De mange teologiske professorer (her i landet bl.a. professor Niels Søb), der hidtil havde været begejstrede tilhængere af den store svejtsere, fik en anden opfattelse, da han vendte barnedåben ryggen. Nu gik han for vidt!

Kort før sin død sagde han, at han kunne tænke sig, at Gudstjenesten om søndagen *begyndte med dåb* – ikke af et spædbarn, men af et menneske med ansvar for sig selv.

Han tog sit kald højtideligt, men han

tog ikke sig selv højtideligt. Han havde en lidenskabelig trang efter sandheden – kun sandheden – at gå på akkord med den var ham umuligt – de, der gjorde det, blev genstand for hans harme og vrede.

Det viste sig, da *Hitler* kom til magten i Tyskland. Barth så med smerte, at kendte teologer viste forståelse for nazismen – ja, at kendte evangeliske forkyndere i Hitler så Guds gave til genrejsningen af det tyske folk.

Der var så godt som ingen af de teologiske lærere, der sagde et klart Nej!

Men Karl Barth gjorde det – blev afskediget som professor (han var da professor i *Bonn*) – blev udvist af Tyskland – og blev professor ved universitetet i *Basel i Svejts*.

Herfra fulgte han den såkaldte kirkekamp i Tyskland og bidrog med sin i god betydning overlegenhed til, at der dog blev sagt noget, som den bekendende kirke kunne være nogenlunde bekendt. Men han forligede sig aldrig med teologer som *Althaus*, *Hirsch* og andre, der havde udvist en forræderisk autoritetstro og havde bidraget til, at der ikke blev sagt det *Nej*, der ganske vist havde kostet meget.

Livet igennem arbejdede han – men tilsyneladende altid med glæde og godt humør. Han afprøvede sin egen teologi ved hver søndag at forkynde evangeliet for fangerne i fængslet i Basel. Her lærte han meget.

I 1932 chokerede han den teologiske verden ved at udsende et mindre skrift under titlen: *Nej!* I dette tog han med skarp afstand fra professor *Emil Brunner*, den eneste der var ham jævnbyrdig og som hidtil var anset for hans medarbejder.

Brunner havde udgivet sin endnu berømte bog *Das Gebot und die Ordnungen*, en herlig bog om den kristne etik. Heri siger han noget, som Karl Barth opfattede som en tilbagevendende til den naturlige teologi, hvorefter mennesket har visse anlæg og muligheder for at forstå Gud.

Barths NEJ er fyldt af lidenskab. Han følte, at alt det, han havde kæmpet for, blev undermineret. Brunner svarede med et skrift, hvor han dels søgte at påvise, at Barth havde misforstået ham, dels kom Barth i møde – men Barth afviste Brunner.

Teologi er en kamp for sandhed – derfor må den nødvendigvis være polemisk imod ethvert tilløb til usandhed. Her kan der ikke vises personsanseelse.

Barths Nej voldte Brunner megen smerte og var et blødende sår i hans indre. Brunner anerkendte Barths genialitet og banebrydende indsats – Brunner var selv dialektiker – og nu blev han offentligt brændemærket af den mand, han så op til! Barths Nej blev oversat til engelsk og blev

kendt ud over hele jorden.

Adolf Schlatter skrev et brev til Brunner og gav udtryk for, at han var mere enig med ham end med Barth – men smerten blev i Brunners indre.

Det kan gå hårdt til, når store mænd i lidenskab for sandheden støder sammen. Vi skal senere se, hvordan det endte.

Barth var ikke pietist, han orienterede sig på mange forskellige områder af tilværelsen, ikke mindst det politiske, det filosofiske og det kulturelle.

Politisk forblev han livet igennem det, vi kalder for venstreorienteret – efter min opfattelse til sidst noget naiv; han så en større fare i nazismen end i kommunismen.

Filosofisk kunne han, der troede på Guds selvåbenbaring i Jesus af Nazaret, naturligvis ikke forankre sig i noget filosofisk system. Men han kendte de store filosoffer, fulgte med i den filosofiske udvikling og forblev en beundrer af *Søren Kierkegaard*, der jo ikke er filosof, samtidig med at han på visse punkter tog afstand fra ham. Han havde en stor støtte i sin broder *Heinrich Barth*, der var en højt respekteret professor i filosofi. Sammen udgav de i 1930 en lille bog om *Helligånden*. Jeg er tilbøjelig til at mene, at Heinrichs bidrag er det bedste i denne bog.

Kulturelt var han fordomsfri konservativ. Han elskede *Mozarts* musik og har skrevet nogle henrivende små essays om ham. Hos Mozart oplevede han den befriende livets strøm, der er holdt i den fasteste orden.

Hans sidste år var mærket af sygdom og tiltagende skrøbelighed, men han bevarede hele tiden sin taknemmelighed og sin uhøjtidelighed, hvad ham selv angik.

Kort før sin død blev han interviewet i fransk fjernsyn. Et af spørgsmålene lød: »Hvilken betydning tillægger De Jesus af Nazaret, hr. professor?«

Hans svar er typisk for ham.

Det lød (frit gengivet) således: »Jeg tillægger ham ikke nogen betydning. Han har nemlig betydning, og han har vist mig sin betydning. Han er Guds ord, der taler til mig. Han har på korset sonet min synd. Han har i sin opstandelse overvundet dødens magt. Det har han ikke alene gjort for mig, men for alle. Han er min Herre og min Frelser!«

På den måde afviste Karl Barth, at han som professor i teologi stod i et nærmere forhold til Herren end andre troende kristne eller kunne »tillægge« Jesus »betydning«.

Den sidste aften telefonerede en nær ven til ham og jamrede over tilstanden i verden. Da sagde Karl Barth de uforglemmelige ord: »*Es wird regiert!*« (Der bliver regeret) Så arbejdede han videre på et foredrag, han havde lovet at holde, hvis

han fik kræfter til det, og gik sent til ro.

Om morgenen, da hans hustru kom ind for at vække ham med en gramfonoplade med Mozarts musik, var han sovnet ind.

Emil Brunner
(1889-1966)

Emil Brunner voksede op i beskedne forhold; hans fader var folkeskolelærer, hans moder hjemmegående husmoder; sammen dannede de et trygt og lykkeligt hjem for deres børn. Livet igennem betragtede Emil Brunner hjemmet som det synlige fundament for forståelsen af kristenlivet.

Hans familie havde forbindelse med *Blumhardt* (den yngre), der i sin faders spor arbejdede blandt epileptikere, sindslidende og nødstedte.

Ligesom Karl Barth, der også havde forbindelse med *Blumhardt*, sluttede Brunner sig til en kristelig-socialistisk bevægelse, idet også han følte, at kirken havde svigtet dem på livets skyggeside.

Som student viste han en usædvanlig begavelse og beherskede snart den teologiske og filosofiske videnskab; han kom til at stå i et nært forhold til *Heinrich Barth*, der som kristen filosof indtog en usædvanlig stilling i samtiden.

Al sin viden og kunnen underordnede han under forkyndelsen af evangeliet. Han var blevet præst i den reformerte kirke og ville virke som præst.

Allerede før første verdenskrig havde han besøgt *U.S.A.* og på sin egen fordomsfri måde taget indtryk af amerikansk evangelisk kristendom og lært af den, hvad han nu kunne. Efter krigen besøgte han også *England* og fik forbindelse med engelsk teologi, som ikke stod i udpræget høj kurs på kontinentet; han kom til at stå i et venkabeligt forhold til *Arbejder-partiets* første ledere, den senere premierminister *Ramsay MacDonald* og den senere finansminister *Philip Snowden*, som han begge betegner som *fremragende*.

Han var den første, der skrev en udførlig anmeldelse af Barths Romerbrevs-kommentar og en af de første, der forstod betydningen af den dialektiske teologi – efter min opfattelse forstod han den bedre end Karl Barth selv, thi i modsætning til denne fremhæver han atter og atter den indre uro, der driver den genfødte kristne *videre og videre frem*, for at sandheden ikke skal stivne i rettroenhed.

Hans mindre skrifter vakte opmærksomhed, og i 1924 blev han kaldet til professor i praktisk og systematisk teologi ved universitetet i *Zürich*, hvor han virkede indtil 1955. Men søndag efter søndag forkyndte han evangeliet i *Fraumünsterkirken* (her i bladet har nogle af hans prædikener været at læse). Han lagde megen vægt på, at den videnskabelige teologi

ikke isolerede sig fra menighedslivet, og det gav sig flere praktiske udslag i hans liv.

Da den amerikanske *Oxfordbevægelse* i 1930-erne kom til Europa, sluttede han sig til den, især fordi den praktiserede *omvendelse* og personligt vidnesbyrd. Han så til, at den i Svejts ikke kom bort fra evangeliet – og da den udviklede sig til *Moralsk Oprustning*, sagde han fra og opgav forbindelsen med bevægelsen.

Den tid gav ham berøring med mennesker af alle slags, så han, den højt begavede, ikke mistede jordforbindelsen.

Efter anden verdenskrig opholdt han sig en tid i *Japan*, hvor han tilsluttede sig den japanske *ikke-kirke-bevægelse*. Allerede da havde han set, at enhver organiseret kirke kommer bort fra Helligåndens lederskab. Det gik ham derfor, som det gik *Søren Kierkegaard* og *Karl Barth* – da han udgav sin berømte bog *Kirkens misforståelse*, fik mange af hans tilhængere i kirkerne nok af ham.

Hans videnskabelige ansvarsbevidsthed var som *Karl Barths* uforbeholden kompromisløs. Til sine studenter sagde han engang: »Vil De forkynde Guds ord, må De være rede til at arbejde 16 timer i døgn!«

Han blev verdensberømt, da han i tyverne udgav sin bog *Der Mittler* (Mellemmanden imellem Gud og mennesker). Her kommer det frem, der i udpræget grad præger alle hans skrifter, og hvor han overgår *Karl Barth* – nemlig *det sproglige mesterskab*.

Medens *Karl Barth* skriver et omstændeligt, ofte snørklet og langspundet tysk, skriver *Brunner* klart, befriende og overskueligt – her er tankens klarhed, thi alt bliver sagt, så det ikke kan siges klarere.

På mig virker det, som om *Emil Brunner* har endnu mere at sige end *Karl Barth*. Det hænger måske sammen med, at han måtte igennem dybere vande end *Barth*. Han mistede to sønner, den ene ved en togulykke, den anden ved en uheldelig sygdom – begge blev ikke mere end nogle og tyve år.

Han forstod også *Søren Kierkegaard* bedre end *Barth* og er vel en af *Kierkegaards* største elever.

Det kommer tydeligt frem i hans bog *Die Wahrheit als Begegnung* (Sandheden som Mødet – mødet med Kristus, der er Sandheden). Denne bog var *Brunner* selv en lille smule stolt af, thi den var banebrydende.

På *Københavns universitet* holdt han i 1934 nogle forelæsninger, der senere blev udgivet under titlen *Vom Werk des Heiligen Geistes* (af Helligåndens værk). Her ser han tilbage på vor forgangne tid – ser på den i troen. Han betragter også vort nu – og lader os forstå, at det anvender vi i

kærligheden. Endelig ser han frem – og det gør han i håbet – alt er Helligåndens værk! Hans forelæsninger var i høj grad tillige forkyndelse.

Da han havde mistet sine to sønner, skrev han en bevægende bog, *Das Ewige als Zukunft und Gegenwart* (Det evige som fremtid og nærvær). Det evige liv ligger ikke og venter på os til engang efter døden. Det er vort nu, hvis vi tilhører vor opstandne Frelser.

Han er mere forløsende end *Karl Barth*. De er begge af et videnskabeligt format langt over gennemsnittet – ingen af dem nøjes med det letkøbte – de er så flittige, at man føler, man sakker langt bagud – begge vil de tjene forkyndelsen af Guds ord i dets uudtømmelige fylde – men *Emil Brunner* er (skønt han i en vis forstand er mindre »bibeltro« end *Karl Barth*) den største forkynder af de to.

Begge er calvinister – men begge har stor respekt for *Luther* – begge er selvstændige og efteraber ikke nogen anden.

Brunner har et skarpt blik for det, han kalder *den lutherske hæmsko over det evangeliske liv*. *Luther* siger som bekendt, at vi på samme tid er syndere og hellige. Dette har ført til en åndelig ynkelighed iblandt lutheranerne, så de holder sig selv og mange andre borte fra evangeliets klare tale om dets kraft til at frigøre os fra syndens magt. *Brunner* siger med rette, at *Luthers* berømte ord for det første ikke står i Det nye Testamente, og at dette for det andet taler i langt højere grad om, at under nådens herredømme er syndens magt brudt. Selv i så fremragende en bog som den svenske professor (senere biskop) *Anders Nygrens* kommentar til *Romerbrevet* kommer den lutherske hæmsko til udtryk, siger *Brunner*.

Man fornemmer, at *Brunner* var en bønnens mand. Sand teologi udspringer af det fortrolige samfund med Herren i bønnen.

Karl Barths lidenskabelige *Nej* til ham kom som et chok. Man kan måske sige, at *Brunners* store etik: *Das Gebot und die Ordnungen* blev udsendt på et uheldigt tidspunkt, nemlig da *Hitler* var ved at komme til magten. Da gjaldt det for *Karl Barth* om, at man under ingen omstændigheder begyndte at forklare det guddommelige ud fra det menneskelige, men at Guds ord forblev Guds ord – og at Gud altså er den eneste, der har noget at sige.

Han mente, at *Brunner* svigtede på dette punkt – og da de to herrer ikke var nogle hvem som helst, – slog det gnister imellem dem – og *Emil Brunner* led mest derunder.

De mødtes og forsøgte at komme på talefod, men forgæves. *Karl Barth* var på det tidspunkt, da han skrev sit *Nej*, i *Tyskland* og altså på nærmeste hold af den na-

zistiske forførelse, medens *Brunner* i *Svejts* var på større afstand af den. *Barth* havde set den ene teolog efter den anden vise forståelse for »tysk kristendom« ud fra den tankegang, at det nationale og det aktuelt folkelige måtte tages i betragtning i forbindelse med tilpasningen af evangeliet til den givne situation – en tankegang, der var ham vederstyggelig.

Ved en sammenkomst imellem dem i 1936 sagde *Karl Barth* til en ven, der sad ved siden af ham ved bordet: »*Emil Brunner* er den største teolog i Øst-Svejts siden *Zwingli!*« De bevarede respekten for hinanden. De kom ikke i personligt fjendskab, men sandheden, som enhver af dem opfattede den, hindrede dem i at arbejde sammen. Da de efter denne sammenkomst tog afsked med hinanden, trykkede *Barth* *Emil Brunners* hånd og sagde: »Farvel, kære *Emil!*« og lagde eftertryk på *kære*.

De sidste år af sit liv var *Brunner* en svækket mand. I februar 1966 blev han stærkt lidende indlagt på diakonissestiftelsen. Hans sygdom, der aldrig blev rigtigt diagnosticeret, voldte ham mange smerter. Men han klagede ikke og var blevet uendelig mild. Den skarphed, der før havde præget ham, når han mødte noget middelmådigt, var helt borte – en varm hjertelighed prægede ham. Det var, som et indre lys strålede ud fra ham, og han bad besøgende om hjælp ud fra Skriften og i bøn. Fredag før palmesøndag mente hans hustru ikke, at han levede natten over. En af hans elever, der nu var præst, blev tilkaldt og oplevede besøget hos den døende som en indvielse til at føre hans værk videre. *Emil Brunner* sagde, at han ønskede, der blev talt over 2. Kor. 4,6 ved hans begravelse.

På vejen tilbage fra besøget slog den tanke pludselig den yngre præst, at han burde opsøge *Karl Barth*. Han skrev straks et brev til *Barth* og fortalte om *Brunners* dødsleje. Brevet blev postet med det samme – men ingen regnede med, at *Brunner* ville leve næste morgen. Han levede imidlertid nogle dage endnu.

Tirsdag morgen, en strålende forårsdag, kom *Karl Barths* svar. Han var nylig kommet igennem en svær sygdomsperiode og skrev med rystende hånd:

Kære hr. pastor!

Deres brev af 2. april har bevæget mig dybt – også fordi De har skrevet til mig!

Hvis jeg havde været mere mobil efter min to-årige sygdom, ville jeg straks have sat mig i næste tog for endnu engang at trykke *Emil Brunner* i hånden.

Sig ham, hvis han endnu er i live, og hvis det lader sig gøre: *Vær befalet i vor Guds hånd! Vær befalet – også af mig!*

Og sig ham *Ja*, thi den tid, da jeg mente, jeg måtte sige ham mit *Nej*, er længst forbi, og vi lever dog alle kun deraf, at vor

store og barmhjertige Gud tilsiger os sit nådefulde JA.

Med hjertelig hilsen og tak,
Deres Karl Barth.

Den unge præst skyndte sig af sted til Brunners sygeleje og fandt den døende ligge med lukkede øjne. Han lagde imidlertid mærke til præstens komme – derfor trådte denne hen til hans seng og sagde: »Jeg skal hilse dig fra Karl Barth!« og læste derefter dennes brev højt for ham. Da gik der et fint, uendeligt skønt og forsonet smil hen over hans ansigt. Det var, som om en glans af guddommelig fred fyldte rummet. To timer senere, hen imod midt på natten sov Emil Brunner hen.

Vi andre

Apostelen *Paulus* siger: »Derfor skal ingen rose sig af mennesker! Thi alt hører jer til, hvad enten det er *Paulus* eller *Apollos* eller *Kefas* eller verden eller liv eller død eller det, der nu er, eller det, der skal komme; alt hører jer til; men I hører *Kristus* til, og *Kristus* hører Gud til« (1. Kor. 3,21-23).

De meget store begavelser – de fremragende personligheder – de banebrydende tænkere – selv de allerstørste blandt mennesker hører os til – det gælder altså også *Karl Barth* og *Emil Brunner*.

Det betyder ikke, at så skal alle beskæftige sig med dem, men at de på en eller anden måde hører til i vor tilværelse – og at de derfor kan berige den.

Der er intet, der tyder på, at de kendte vor Herre *Jesus* inderligere end de mange Guds børn, der lever deres liv med Herren, ukendt af offentligheden, og som hverken har tid eller uddannelse til at læse den slags værker. Det er nok snarere omvendt!

Alligevel har de noget at give os. Lad mig nævne nogle ting af aktuell betydning.

Sætter vi os tilstrækkeligt høje mål som Guds børn? Hvor høje mål sætter vi for vore sammenkomster i vor Herres *Jesus* navn? Hvor høje mål sætter vi for vort daglige arbejde? Er også vi rede til at arbejde seksten timer – eller sagt på en anden måde: tror nogen, at vi når det højeste, når vi skyer anstrengelsen?

I sin *kirkelige dogmatik*, 4. studiebind, side 275-280 gennemgår *Karl Barth* i en note, der er skrevet med petit, menighedens fællessang ned gennem tiderne. Bag denne »lille« note ligger et stort, samvittighedsfuldt arbejde. Han påviser bl.a., hvordan reformationens salmer er vendt imod Gud som tilbedelse, lovsang, trosbekendelse – men hvorledes salmesangen, bl.a. under pietismen, mere og mere kommer til at indeholde ordene »jeg« og »vi« og derfor ikke i samme grad er vendt imod Gud, men *imod de syngendes egen tilstand* – denne udvikling tager fart, hvorved der sker en sækularisering af sangen og menighedslivet – hvilket i dag er tydeligt. Via menighedens fællessang er verden trængt ind i menigheden. Derfor spørger man: »Hvad har I lyst til at synge?« Og derfor godkender man forfladigelsen med denne bemærkning: »Sådan vil de unge gerne have det i dag!«

Emil Brunner påviste noget tilsvarende i en artikel, som vi i sin tid offentliggjorde her i bladet.

Altså: nogle mænd, man har respekt for, har nedlagt et stort arbejde på at vise betydningen af, at menighedens fællessang ikke forfalder, thi hvis det sker, vidner det om et åndeligt forfald. *Karl Barth* har sat sig ind i salme- og sangbøgerne ned gennem kirkehistorien – hvilket arbejde! Det har taget mere end seksten timer – og det er kun en lille note! Han har på dogmatisk grund, d.v.s. på læremæssig grund påvist, hvilken fare det åndelige liv kommer i, når det giver efter for tidsånden.

Hvad er der kommet ud af dette store arbejde? Tilsyneladende intet! Tidsånden har sejret. Guds frygten er erstattet af frygten for at miste de unge, hvis ikke man retter sig efter deres ønsker.

Skal man da sætte sig så høje mål, når det alligevel ikke fører til noget videre?

Ja, man skal sætte sig de mål, der er en hjælp til, at man ikke selv ligger under for tidsånden. Det betyder bl.a., at man skal sige NEJ.

Det har de meget store begavelser gjort – og det kan vi almindelige mennesker gøre – selvom vi da må regne med, at flertallet ryster på hovedet ad os. *Karl Barths* lidenskabelige NEJ til sin ven,

Emil Brunner, viser os, at det, man kæmper for i sandhedens sag, er mere dyrebart end dyrebare venskaber. Apostelen *Paulus* sagde engang NEJ til selveste apostelen *Peter*, så det gav genlyd og stadig giver genlyd over hele kristenheden (Gal. 2,11 flg.).

Disse store mænd fordrede meget af sig selv. De fordrede også meget af dem, der bærer *Jesu* navn. Menighedslivet er sunket forfærdeligt, fordi man fordrer så lidt (om overhovedet noget!) af dem, der gerne vil frem (for at forkynde – for at synge – for at missionere – o.s.v.). Dem, der ikke gerne vil frem, behøver man ikke at fordrer noget af, thi deres frygt for at komme frem skyldes, at de har selv stillet sig de store fordringer.

Apostelen *Peter* stiller følgende fordring: »Om nogen taler, skal han tale som *Guds ord*« (1. Peter 4,10. Længere nede i samme vers siger han: »...for at Gud i alt må blive herliggjort ved *Jesus Kristus*!«

Jesu fordring er kompromisløs: »Vær I da fuldkomne, som jeres himmelske Fader er fuldkommen« (Matt. 5,48). Lad ikke den lutherske hæmsko svække fordringen, så vi godkender den åndelige ynkelighed!

Barth og *Brunner*, disse store begavelser, var videnskabsmænd og stillede krav om absolut videnskabelig sandfærdighed. (Det bør dog bemærkes, at *Karl Barth* kalder sin videnskab et *håndværk*, og tilføjer, at han gerne vil udøve sit håndværk som enhver *ærlig håndværker*!). Man kan med *Kierkegaard* sige, at de forholdt sig absolut til det absolutte, som teologien repræsenterer.

Men at forholde sig absolut til det absolutte er at være *helhjertet*, at ville eet, kun eet!

Når jeg møder det og ser, hvilke fordringer de helhjertede stiller til sig selv, bliver jeg på en gang ydmyget og draget. Derimod bliver jeg frastødt, når jeg møder det letkøbte.

Jeg er vis på, at mangfoldige har det på samme måde. Derfor har jeg skrevet lidt om de to store svejtsere – ikke for at opfordre nogen til at læse dem – men for, at vi atter kan få vingesus under vingerne!